

Sztoczasztika 2 vizsga Felsőbb matematika tárgy.

2012. december 18. 12:00. Munkaidő: 70 perc. Minden feladat 5 pontot ér.

1. Használható-e a Hoeffding-egyenlőtlenség, és használható-e a Cramér nagy eltérés tétel a $P(X_1 + X_2 + \dots + X_n < K)$ valószínűség becslésére (trükközés nélkül) az alábbi esetekben? *A válaszokat indokoljuk!*
  - a.) Az X_k -k független 1 paraméterű exponenciálisok.
  - b.) Az X_k -k független és azonos, de ismeretlen eloszlásúak, viszont $P(2 \leq X_k \leq 5) = 1$, továbbá ismert a várható értékük és a szórásuk.
  - c.) X_k egyenletes a $[0, 1]$ intervallumon, és az X_k -k függetlenek.
  - d.) X_k egyenletes a $[0, k]$ intervallumon, és az X_k -k függetlenek.
  - e.) Jancsi egy szabályos érmét dobál és X_k -val azt jelöli, hogy az első k dobásból hány fej.
2. Legyen X_n időben homogén diszkrét idejű Markov lánc az $S = \{1, 2, 3, 4\}$ állapottéren a

$$P = \begin{pmatrix} 0 & \frac{1}{2} & 0 & \frac{1}{2} \\ \frac{1}{2} & 0 & \frac{1}{2} & 0 \\ 0 & \frac{1}{2} & 0 & \frac{1}{2} \\ \frac{1}{2} & 0 & \frac{1}{2} & 0 \end{pmatrix}$$

átmenetmátrixszal.

- a.) Rajzoljuk le a Markov lánc gráf-reprezentációját.
  - b.) Feltéve, hogy $X_0 = 1$, hosszú távon az n -ek mekkora hányadában lesz $X_n = 2$?
  - c.) Közelítőleg mennyi a $P(X_{100} = 2 | X_0 = 1)$ valószínűség?
3. Pistike csillárjában három égő van, melyek élettartamai független azonos exponenciális eloszlású val.változók 1 év várható értékkel. Ha egy vagy két égő kiég, Pistike nem törődik vele, de ha kiég a harmadik is, akkor az összeset azonnal kicseréli. (Vagyis 0 működő égő soha nincs a csillárban, az „egy működik” állapotból csak a „mind működik” állapotba van ugrás.)
    - a.) Modellezzük a működő égők számát folytonos idejű Markov láncsal. Az időt mérjük években. Rajzoljuk fel a gráf-reprezentációt és írjuk fel az infinitezimális generátort, *nagyon odafigyelve az egyes állapotokban a tartózkodási idő paramétereire.*
    - b.) Tegnap 20:00-kor minden égő működött. Közelítőleg mennyi a valószínűsége, hogy ma 20:00-kor pontosan kettő fog működni?
    - c.) Tegnap 20:00-kor minden égő működött. Közelítőleg mennyi a valószínűsége, hogy tíz év múlva ugyanezen a napon 20:00-kor pontosan kettő fog működni?
  4. Egy radioaktív bomló atommag élettartamának sűrűségfüggvénye

$$f(x) = \begin{cases} \frac{\ln 2}{T} e^{-\frac{\ln 2}{T}x}, & \text{ha } x > 0 \\ 0, & \text{ha nem} \end{cases},$$

ahol a $T > 0$ paraméter a felezési idő. Az élettartamból 10-elemű mintát vettünk, és a következő eredményeket kaptuk (órában): 311; 61; 11; 200; 13; 298; 223; 76; 9; 250.

Adjunk maximum likelihood becslést a T felezési időre!

5. A villamosmérnök hallgatók a „Sztoczasztika 2” ZH-t két turnusban írták. A ZH-k turnus és pontszám szerinti csoportjaink a darabszámait az alábbi táblázat mutatja.

pontszám		0-4		5-8		9-12		13-16		17-21		összesen
1. turnus		10		16		47		4		17		94
2. turnus		12		15		24		17		14		82
összesen		22		31		71		21		31		176

Vizsgáljuk meg 95%-os szinten azt a hipotézist, hogy a két turnus pontszám-eloszlása azonos.